

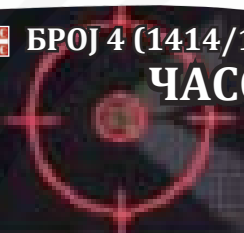
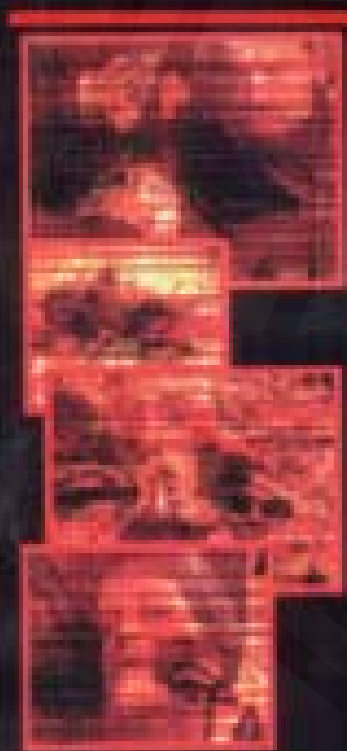
НОРН ТЕМНИШВАРСКИ ВЕСНИК

ГОДИНА 1 (20/5) БРОЈ 4 (1414/109)

МАЈ 2013.

ЧАСОПИС СРБА У РУМУНИЈИ

КОСОВО

ЗАТВОР ПОД НЕБОМ

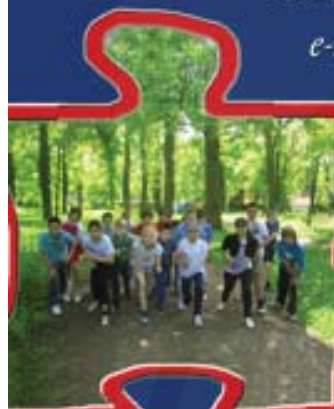

ТЕОРЕТСКА ГИМНАЗИЈА "ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ"
ТЕМИШВАР
LICEUL TEORETIC "DOSITEI OBRADOVICI"
TIMIȘOARA

Adresa: B-dul Gen. Dragalina 6

e-mail: dobradovici@yahoo.com

tel/fax: 0256 491624

Једна школа за заједницу, једна заједница за школу!
O școală pentru comunitate, o comunitate pentru școală!

пише:
Рајко Корња

Млади аутомати и тетка

Прича се да нема новца у државној каси за плате и пензије и да ће до краја године бити жалосан период за добар део становништва. Односим се нарочито на запослене у државним фирмама и

установама, али наравно и на сироте пензионере.

Многи би рекли да је најзад дошло време да она дебела тетка мрког погледа и увек без осмеха на лицу која нас дочекује иза шалтера када плаћамо фактуре, порез или чекамо у реду за некакву потврду, да нестане заувек и да је замени неко млађи лепши и љубазнији.

Но, то се неће десити. У најбољем случају, дебелу службеницу која је само радила свој посао замениће некакав аутомат који нам се неће насмешити док нам узима паре, али нас сигурно неће ни мрко гледати. Уз апарат нећемо се осећати неугодно што се усуђујемо да га узнемиравамо са нашим захтевима.

Аутомат који модерна технологија већ почиње полако да убацује у наше животе замениће једног дана теткицу са шалтера. Питање је дана.

А тетка? Где ће тетка? Па наравно у мировину. Постаће један од пензионера или умировљеника којима је увек у овој земљи било најгоре. Они су на крају некако за све криви. Осим тога што су сироти сами себи терет, постали су неподношљиви и за државу, те је један од нових министара недавно изјавио да ће нам бити боље кад се број пензионера буде смањио, тј. кад их више не буде било. Мора да је ужасан осећај када ти неко са једног таквог места као што је министарска фотеља каже да си након једног читавог радног века постао терет. Сумњам да поменути министар има родитеље још у животу, јер да их има не би са толиком лакоћом говорио да су пензионери терет државном буџету.

Не знам шта је грозније: да ли осећај непотребности или свакодневна борба за опстанак. Многи зато и не желе да оду у мировину, или можда зато што би новопечени министар могао и да оствари своје циничне намере. Све ми се чини да ће за неколико година аутомати постати део наше стварности и да ћемо жалити за теткицом која је некада радила на шалтеру и није знала да буде љубазна.

У ОВОМ БРОЈУ

СТР.4

**СКУПШТИНА ССР:
ИДЕМО ДАЉЕ**

СТР.18

**СРБИ У УКРАЈИНИ:
МАЛОБРОЈНИ
АЛИ УТИЦАЈНИ**

СТР.10

**ИНТЕРВЈУ НЕДА УКРАДЕН
ТЕМИШВАРСКА ПУБЛИКА
ЈЕ ФАНТАСТИЧНА**

СТР.21

**ФЕЉТОН
СРБИ У РУМУНИЈИ (1)**

НОВИ
ТЕМИШВАРСКИ
ВЕСНИК

ДВОМЕСЕЧНИК СРБА У РУМУНИЈИ

издавач: Савез Срба у Румунији, коиздавач: Српско-румунски центар за развој, часопис излази уз помоћ Департмана за међуетничке односе при Влади Румуније. Први број "Темешварског весника" штампан је новембра 1934. године у Темешвару, оснивач листа и први главни и одговорни уредник био је Милутин Манојловић и излазио је све до 7. јула 1947. Новембра 2008. појавио се први број недељника "Нови темешварски весник" чији је издавач био Српско-румунски центар за развој, а главни и одговорни уредник Рајко Корња.

Главни и одговорни уредник двомесечника: Рајко Корња, дежурни уредник: Горан Пантин

Адреса редакције: Timisoara, str. Mangalia nr. 29, tel/fax:+40256 491 754, e-mail: novi.temisvarski.vesnik@yahoo.com

Noul Mesager de Timisoara

ISSN - 1844-9123

НОВИ
ТЕМИШВАРСКИ
ВЕСНИК

Скупштина ССР: Идемо даље

Прошле године Савез је организовао и помогао у реализацији преко стотину акција у којима су учествовали припадници српског живља из Румуније и иностранства

Генерална годишња скупштина Савеза Срба је одржана у Темишвару у гимназији „Јон Виду“ у присуству представника свих месних организација ССР. Скупштина је највише руководеће тело Савеза, а ССР, исто као и остале мањинске организације, функционише већинским делом од субвенција Владе Румуније. Новац је наменски добијен и за оправдавање организованих акција неопходно је припрема документације и пројекта за сваку акцију уз детаљан опис. На Скупштини је Златиборка Марков, секретар ССР, рекла да је стратегијска оријентација Савеза

и у овом периоду била наставак деловања за остваривање својих основних циљева, а то су: очување и валоризовање културног и духовног наслеђа наше мањине, кроз делатност наших културно-уметничких друштава, штампу, издаваштво, помоћ нашим преосталим школским установама, сарадњу и везе са нашом црквом, са матичном земљом, са државним властима и осталим мањинским организацијама. Једна од главних преокупација Савеза била је да се одрже све акције које су биле предвиђене, од којих многе су већ постале

традиционалне и одржавају се редовно.

Више од сто акција

Прошле године Савез је организовао и помогао у реализацији преко стотину акција у којима су учествовали припадници српског живља из Румуније и иностранства а за то је издвојена из државног буџета сума од око 700 хиљада леја. Када је реч о издавачкој делатности Савеза, она се одвија у два правца: штампање и издавања новина, односно недељника „Наша реч“ и двомесечника „Нови темишварски весник“,

шестомесечника "Књижевни живот", годишњака "Банатски алманах" као и издавање књижевних, монографских и истраживачких дела наших аутора.

У издавачкој кући Савеза штампано је 15 наслова на основу пристиглих предлога које је Издавачка комисија ССР анализирали и одобрили. Што се тиче већих инвестиција, Савез је купио зграду за Српски културни центар у Великом Семиклушу, а приоритет организације за ову годину је да се наставе радови у дворишту Српске куће у Темишвару као и у Великом Семиклушу, а за то је потребно издвојити доста новца. За 2012. годину Савезу је додељена свота од око 3 милиона леја из буџета Генералног секретаријата владе Румуније, а око 200.000 леја ССР је пренео из 2011.

Промена посланика

Посланик др Душан Попов у свом излагању је напоменуо најважније политичке догађаје у периоду од прошлогодишње скупштине ССР одржаној 22. априла, до 19. децембра 2012, када је предао мандат новом посланику др Славомиру Гвозденовићу. Поменути период био је препун крупним политичким догађајима, који су оставили видан траг у целокупном румунском друштву, али и у раду Парламента. У том периоду дошло је до смене влада премијера Бока, затим и Унгурјануа, и наименовање владе Виктора Понте, што је довело и до смењивања како председника Сената, тако и Дома посланика. Уследио је затим референдум за смену председника државе, па локални и, најзад, парламентарни

избори. Ако имамо у виду да је тај период обухватио и летњи парламентарни распуст, онда је јасно да у Парламенту, иако се у то време формирала једна конфорна већина, није се могло радити са неком већом ефикасношћу и почети разматрање важнијих закона за функционисање државе: промена Устава, регионализација, повратак одузете имовине, закон о националним мањинама итд. Посланичка група мањинаца (ПГНМ) као група која подржава владајућу коалицију, успела је да издејствује значајна материјална

средства која сам, уз договор са руководством ССР, усмерио било за потребе наше Православне цркве (оправка манастира Златица, оправка Владичанског двора, оправка крова Српске цркве у Малом Бечкереку), било према неким општинама где има нашег живља (Темишвар – за потребе финансирања Српске гимназије „Д. Обрадовић“, за помоћ забавишту где има и српске деце, затим за финансирање доградње Српске куће у Музеју села у Темишвару), Свиница (за водоводне пројекте), а извесну материјалну помоћ и према другим општинама (Фењ, Пожежена, Велики Сепетар, Дента) итд.

Као посланик српске

заједнице од децембра 2012, др Славомир Гвозденовић је на заседању скупштине ССР рекао да се први пут у Румунији заложио «да српски учитељи добију веће плате од својих румунских колега будући да имају и већи обим рада, односно и матерњи језик. Тај закон је прошао у Парламенту уз помоћ мојих колега из парламентарне групе мањинаца». Гвозденовић је напоменуо да је такође, први пут изгласан и закон о ратним ветеранима, учесницима Народноослободилачке борбе на тлу Југославије у Другом

светском рату. Њима је признат статус ратних ветерана као и сваком румунском војнику. Он је напоменуо и закон о Европском путу који повезује Турн Северин, Оршаву са Новом Молдавом и даље до Соколоваца. Неке деонице су већ урађене, а у перспективи отварања граничног прелаза Соколовац-Врачев Гај биће настављена изградња пута.

Гвозденовић је истом приликом говорио о иницирању, у својству председника Савеза, оснивања Организације младих Срба, као и о оснивању Организације пословних Срба у Темишвару, која је такође заживела. У свом излагању, садашњи посланика је рекао да се ипак највише залагао за права Срба депортованих у Бараган и српских политичких затвореника. А реч је о преко четири хиљада душа укупно. У овом тренутку припремам, рекао је др Гвозденовић, и два законска предлога у вези са образовањем на матерњем језику, пре свега о минималном броју ђака у нашим школама, где ћу подржати идеју да не буде мање од 3 ученика у специјалним условима.

КОСОВО И МЕТОХИЈА

ЗАТВОР ПОД НЕБОМ

У седишту Савеза Срба у Темишвару је 28. марта организована конференција за штампу поводом промоције документарног филма «Злочин без казне» о мартовском погрому Срба и неалбанског становништва на Косову, марта 2004. Манифестацију су организовали Генерални конзулат Републике Србије у Темишвару и Савез Срба у Румунији.

Протојереј ставрофор и архијерејски заменик, Маринко

владике Лукијана, рекавши: „Српска црква делила је током векова са својим народом и добро и зло. Овом приликом и овим подсећањем на трагичне догађаје у животу нашег народа желимо да нагласимо следеће: Онако како се један човек не назива живим без душе, тако ни српски народ не може да постоји без своје душе, без Косова“.

Марков, пренео је благослов Његовог преосвештенства

О трагедији и о страдању српских недужних цивила, о рушењу светиња, о Косову као незараслој рани Србије, обратио

се присутнима
Лазар Манојловић,
генерални конзул
Републике Србије у
Темишвару. Његова
ексцеленција је
изразио своју
захвалност
Румунији на свом
принципијелном
ставу непризнавања
нелегалне државе
Косово и на подржавању
територијалног
интегритета Србије.

Захвалност Румунији

Истом приликом,
Манојловић је захвалио и
Савезу Срба и Рајку Корњи
који су се zaloжили да
се овај филм прикаже и
емитује и на Румунској
националној телевизији,
као и Славомиру
Гвозденовићу који је у
Румунском парламенту
по овом питању прочитао
своју декларацију.
Професор Николаје
Царан, председник
„Лиге румунско-
српског пријатељства“,
врло аргументовано и
документовано је говорио
о погрому који се догодио
17. марта, о зверствима и
неделима, о криминалцима
и њиховим жртвама.
„Разлика је у томе, рекао
је господин Царан, што су
код Достојевског злочинци
кажњени достигнувши
покајање, а овде слављени
и награђивани, без зрна
гриже савести. После само
три године од овог злочина
појавила се по америчком
диктату и држава Косово,
по Хитлеровом моделу.
Неко је тако хтео и то је требало

Косово поље

Матија Бећковић, 1987.

Краду ми памћење,
Скраћују ми прошлост,
Отимају векове,
Цамијају цркве,
Арају азбуку,
Чекићају гробове,
Издиру темељ,
Размећу колевку.

Куд да чергам с Високим Дечанима?
Где да предигнем Пећаршију?

Узимају ми оно
Што никоме нисам узео,
Моје лавре и престонице,
Не знам шта је моје,
Ни где ми је граница,
Народ ми је у најму и расејању,
Пале ми тапије
И затиру постојанство.

Зар да опет затрапим Свете Архангеле?
Да ми помунаре поново Љевишу?

Очни живац су ми одавно растурили,
Сад ми и бели штап отимају,
Жртвено поље са крвавом травом
Не смем да кажем да је моје.
Не дају ми да ућем у кућу
Кажу да сам је продао,
Земљу коју сам од неба купио
Неко им је обећао.

Ко им је обећао
Тај их је слагао,
Што им не обећа
Оно што је његово?
Зато јуришају на мене удружени
Кивни што сам их познао.

да се спроведе у дело.
И вазали сумњивог
морала све то
подржавају. Нисам
случајно поменуо име
Адолфа Хитлера, јер су
ти вазали по таквим
принципима условили
Србију да безусловно
призна независност
Косова, да би је
примили у Европску
унију. Тешко је разумљиво
како је тако нешто могуће,
али девијација према злу је
незаустављива. Ја сматрам
да се неће остати на овоме.
Оно што ценим код Срба
је уз много што шта, и
национални понос. Тај ће
национални понос који чува
и поштује своје вредности
морати једном свету да
покаже и докаже истину.
Казна ће их стићи, ако и не
дође од људске руке, Бог ће
их казнити.“

Косово - црна рупа

Болна је истина, али је
истина и треба је познавати.
У таласу албанског
насиља 17. марта 2004.
године, који се памти као
«Кристална ноћ на Косову
и Метохији», убијено
је 19 особа, протерано
је 4.012 Срба, етнички
очишћено шест градова
и девет села, запаљено
35 цркава, а порушено,
запаљено или тешко
оштећено 935 српских кућа
и 10 друштвених објеката
- школе, домови здравља,
поште.

Данас је Косово једна
истинска црна рупа у
Европи и затвор под ведрим
небом за све оне који нису
Албанци.

ИНТЕРВЈУ

НЕДА УКРАДЕН

ТЕМИШВАРСКА ПУБЛИКА ЈЕ ФАНТАСТИЧНА

Певачица која је обележила музичку сцену бивше Југославије говори о тајнама опстанка на естради, о људима који су јој драги, о својим успесима и пропустима, о идеалном мушкарцу кога још увек није срела, о концертима у Румунији, о пријатељству међу уметницима и о Лепој Брени уочи њеног темишварског концерта.

Која је тајна успешног опстанка на естради више од 40 година?

Нема нека тајна, постоји само оно што носите у себи и оно што дајете људима, а то су добре песме. Што се мене тиче постићи само добра вибрација, добра енергија, постоји љубав према музици, постоје добре песме свих ових 40 година. Сарађивала сам са најбољим композиторима југословенске сабавне и народне музике од Словеније до Македоније, Србије, Хрватске и Босне и Херцеговине. Своје сам сарднике бирала искључиво по томе да знају написати добру песму и то се треба донети поштено публици. Ето то би била донекле та тајна.

Да ли сте знали да је ваш хит „Зора је“ преведена и на румунски језик?

Да. Чула сам да је један од

тринаест језика на којима је ова композиција преведена и румунски. Веома сам срећна због тога, јер то значи да је песма прави интернационални хит.

У вашој каријери сте радили много дуета. Са којим уметником сте најбоље сарађивали?

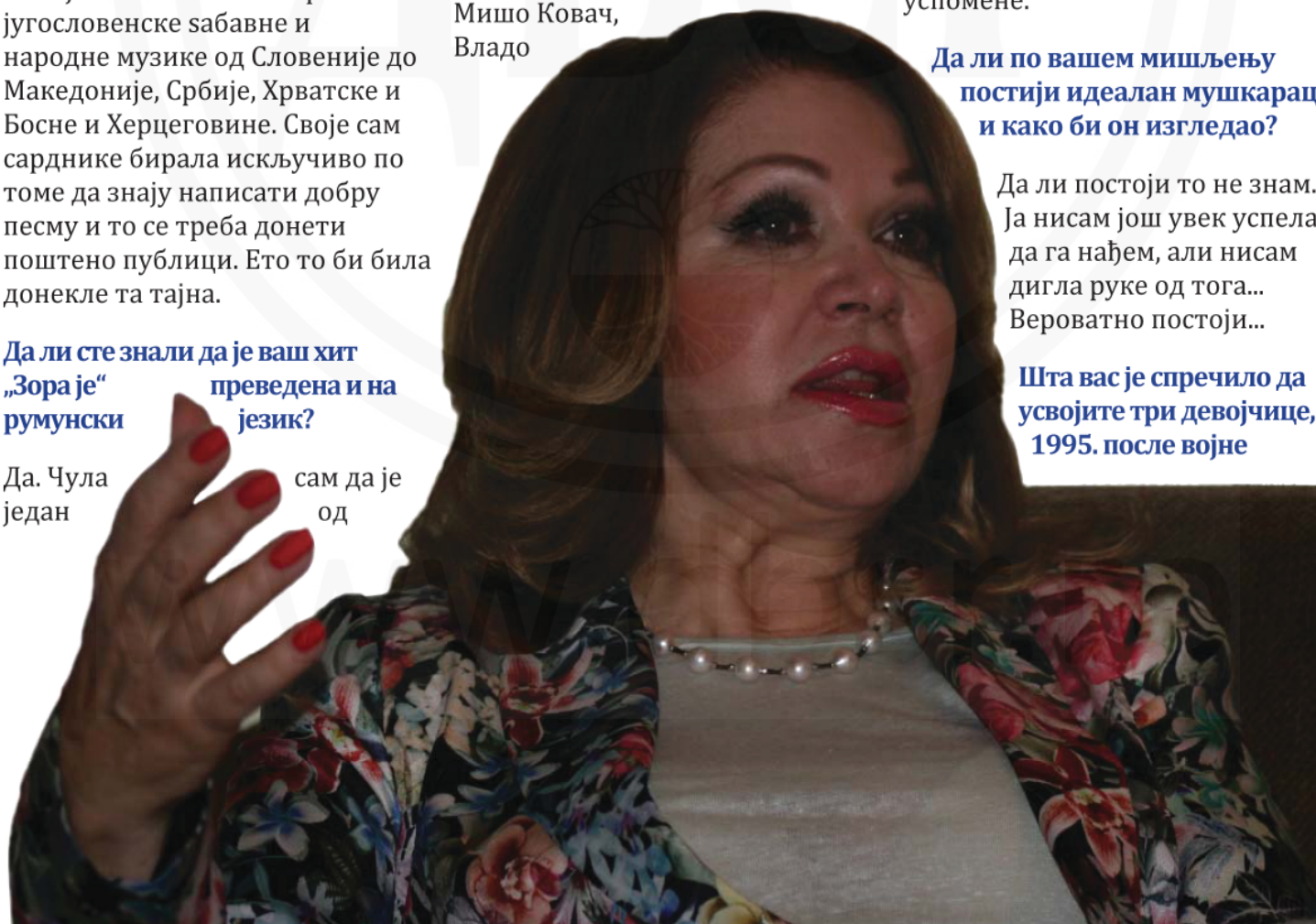
Све колеге са којима сам снимала дует су биле мени драге колеге: Мишо Ковач, Владо

Калембер, Арсен Дедић, Мато Дошен, Жељко Самарџић, Кемал Монтено, Иван Зак, Златко Пејаковић стварно импозантна плејада сјајних мушких интерпретатора и веома сам сретна да смо остварили тај неки контакт преко песме а иначе смо се и приватно пуно дружили на турнејама по старој Југославији. И за сваког од њих ме везују лепе успомене.

Да ли по вашем мишљењу постићи идеалан мушкарац и како би он изгледао?

Да ли постоји то не знам. Ја нисам још увек успела да га нађем, али нисам дигла руке од тога... Вероватно постоји...

Шта вас је спречило да усвојите три девојчице, 1995. после војне

акције „Олуја“ када је велики број Срба био протеран из Крајине?

Тадашњи прописи и закони су ме спречили јер су предвиђали да уколико је жена сама, тј. Није у брачној заједници, не може усвојити дете. И ја нисам успела да усвојим ниједно дете, а камоли три...

Да ли сте задовољни концертом у Темишвару?

Јако сам задовољна. Носим заиста најлепше утиске. Веома сам срећна да је концерт био баш у сали филхармоније, јер је била свечана али и топла атмосфера. Много ми је драже да наступам у салама где видим људе него у дискотекама где се чује само бука и не видиш лица. Ово у Темишвару је било заиста јако, јако лепо и срећна сам због тога. Наравно хвала мојим домаћинима из Радија Банат Линка и наравно изнад свега публици која је дошла и која

заправо воли све моје песме.

Наступали сте више пута у Румунији, које је ваше мишљење о нашој земљи?

Наступала сам у Темишвару 1993. године, била сам и у Великом Семиклушу, у Жомбољу, тако да знам да је у Румунији увек пријатељска атмосфера без обзира да ли су

Брени желим пуно успеха на њеном концерту у Темишвару!

ми домаћини Срби или Румуни. Увек се овде осећам некако топло, пријатељски а публика фантастична. Радујем се наравно поновном сусрету и обрадоваће ме сваки позив из Румуније.

Ускоро ће Лепа Брена одржати поново концерт у Темишвару.

Шта бисте јој поручили?

Познато ми је да ће Брена гостовати пошто сам видела плакате по граду. Желим јој пуно успеха на концерту. Са Лепом Бреном приватно се не дружим, јер свака од нас је веома заузета, али се узајамно ценимо, дружиле смо се лепо када сам радила за Гранд продукцију.

Да ли се дружите са неким са естраде?

Рекла бих да се на естради не дружимо, јер свако има своја путовања, концерте и нема више оних великих заједничких концерата и фестивала као што их је било за време старе Југославије. Када се нађемо, лепо се дружимо на пример са Мирославом Илићем, Мишом Ковачем, Владом Калембером, Гораном Бреговићем, Здравком Чолићем итд. Ето то су мени драги људи са којима волим да се дружим.

На концерту у темишварској дворани "Капитол"

СРБИ У УКРАЈИНИ:

Прошлост српског народа, у различитим раздобљима, била је везана и за Украјину. Овде су у раном средњем веку, у Бојкији, живели преци Срба, пре него што су се одселили на Балканско полуострво. У Закарпатју, у средњем веку, српски деспоти имали су простране поседе. Трагајући за слободом, српски граничари из Поморишја и Потисја, половином 18. века, населили су области око Дњепра и Дона - Нову Сербију и Славјаносербију. Нова Србија и Славеносербија су биле територија дате Србима у Царској Русији од 1752. до 1764. Била је смештена на територији данашње Кировоградске области у Украјини. Административни центар Нове Србије је био град Новомиргород. Област је добила име по Србима који су се населили 1752. године

у Русију из Аустријског царства (углавном са територија данашње Војводине). Руске власти су дале српским насељеницима земљу и дали јој име Нова Србија. У новој домовини су Срби основали многа села са истим

Међу насељима које су основали Срби била су и места са истим називима као и у Панонској низији (у Војводини и другим регионима) као што су Сомбор, Сланкамен, Вршац, Суботица, Панчево, па чак и Надлак, Вуковар или Вилагош по Вилагошу, данашњој Ширији у Румунији.

Нема званичних података о броју Срба у Украјини, али се њихов број процењује на неколико хиљада. Углавно су сконцентрисани у јужном делу земље и баве се бизнисом.

Највише их је у Дњепропетровску, Кијеву и Доњецку, а ањвећи број њих јесу инжењери грађевине, који су осамдесетих година дошли да граде по Украјини и ту остали. Малобројну српску заједницу чине и стари емигранти који су дошли после Првог светског рата, мада има и проруских емиграната који су побегли у Украјину од Тита

именима као и у старој. Многа од тих села су и до данас задржала старе називе, али становници су русификовани Срби.

МАЛОБРОЈНИ АЛИ УТИЦАЈНИ

1948. Године. Сви су окупљени у српској општини "Свети Сава" коју је основао Драган Станојевић са

Украјина Україна

Реч Украјина је словенског порекла и првобитно је значила оно што данас називамо крајем, земљом, крајином. Први пут име Украјина се спомиње 1187. године у Кијевском летопису. Територија данашње Украјине је била средиште источнословенске културе у средњем веку, пре него што је подељена између разних сила, као што су Русија, Пољска, Литванија, Аустријско царство и Османско царство. Кратки период независности (1917—1921) након Октобарске револуције 1917, окончан је укључивањем Украјине у Совјетски Савез 1922. (Украјинска ССР). Садашње границе републике су успостављене 1954. Украјина је члан ЗНД, такође има статус посматрача у ОДКБ и Евроазијској унији, подељена је на 24 административне јединице које се називају областима.

Главни град: Кијев (2,8 мил.)

Службени језик: украјински
председник: Петро Порошенко
премијер: Арсениј Јацењук

Независност:
Распадом Совјетског Савеза
24. августа 1991.

Површина: 603.628 km²
Становништво: 45.377.581
Валута: Гривња (100 копијка)

Временска зона: UTC +2 до +3
Интернет домен: .ua
Позивни број: +380

својим пријатељима пре десетак година са циљем очувања српског имена и традиције на украјинским просторима. Украјинци поштују Србе и њихову малу заједницу и воле да сарађују са нама.

Захваљујући Драгану Станојевићу, у јуну 1999. је основана прва српска организација на простору

бившег СССР-а, под називом: Србска општина "Свети Сава" са центром у Дњепропетровску.

Из поменуте организације Срби у Украјини су временом створили нову међународну

организацију "Уједињена Србска Диаспора Евроазије", која и данас ствара филијале на целом простору Заједнице независних држава – ЗНД на просторима бившег СССР-а. Ова организација је јединствена и акредитована је у свим поменутим земљама чланицама ЗНД, а прахваћена је и од стране највиших државних органа дотичних држава.

Дошао сам у Украјину да радим, отворио сам приватну фирму и остао да живим и радим у Дњепропетровском. Ми Срби у Украјини живимо бавимо се уносним пословима у грађевинарству, и зато живимо вероватно боље него многи гастарбајтери у Европи или досељеници у Америци. Срби су у Украјини горња средња класа, не само због добре зараде, већ и због ниских трошкова живота. Имам фирму, преко које се бавим извозом гвожђе, обојених метала, а понекад и дрво. Једне године промет ми је био преко милион долара. Имам међутим и две грађевинске фирме, јер сам

као трговац успео да се убацам у послове са изградњом кућа и станова и као добар организатор у томе сам успео. Извозим у све земље Европе, само не у Србију, јер наша влада још није са Украјином склопила билателарне уговоре о економској сарадњи и трговини – прича Станојевић.

Још крајем 1994. године организовао Станојевић је прве међународне летове за Београд. У том периоду је у градовима Дњепропетровску, Доњецу, Јалти, Харкову, Ростову,

Сочију и другим било неколико десетина великих грађевинских фирми, који су градили различите објекте и неколико хиљада градитеља који су користили услуге авио-компаније. Срби су као грађевинари познати по изградњи великих система, али и луксузних вила за руске и украјинске политичаре и бизнисмене. Моја идеја је, каже Станојевић, да у Украјини изградимо ланац српских супермаркета, у којима би се продавала наша храна, наша пића, наша гардероба, сва роба широке потрошње.

пише:

Стефан Каргановић

Непоштовање основних начела здраве државне политике – а признајем да сам до пре неколико дана за то био једна од три најодговорније личности у овој земљи – довело је Србију до руба пропасти и расула. Присилно издвајање Косова и Метохије из састава Србије, уз дрски захтев поднет нашој држави да тај чин не само толерише већ и да га званично прихвати и одобри, само је врх леденог брега. Заправо, територијално и политичко разбијање наше државе и Отаџбине, чему су сецесионистичке кампање на почетку деведесетих година биле само увод, данас достиже врхунац, и то на најужем животном простору српског народа. Очигледно је да је изнуђено одрицање од Косова и Метохије послужило као један нови увод – овог пута, у последњу етапу процеса националног самоубиства.

Са кајањем прихватам одговорност за то што сам током задњих неколико година дозволио приземним и опортунистичким побудама у мени да потисну осећај родољубља. Али као Србин, грађанин и шеф државе, од овог тренутка па надаље одлучно одбијам да сарађујем на уништењу наше Отаџбине.

Користећи уставна овлашћења којима као Председник Републике располажем, позивам Владу да одбаци, не само формално него суштински, без икаквих ограда, парафирани ултиматум за предају Косова и Метохије и да Србију поведе потпуно новим политичким путем. Само свежа

Неодржани говор Томислава Николића

визија може обезбедити нашој земљи суверенитет и побољшање очајних људских, друштвених и материјалних услова у којима живимо. У оквиру улоге која ми је Уставом поверена, спреман сам да до краја мандата делујем самостално и изнад свих појединачних интереса. Као Председник, ја сам врховни симбол државног јединства и заступник општих интереса који обједињују наш народ. Мој донедавни чешки колега Вацлав Клаус, не обазирећи се на квислиншку политику своје Владе, током целог мандата

тудио се да делује као глас народне савести и одговорни Први Грађанин. Спреман сам да поступим на исти начин.

Да би схватили где се налазимо и зашто смо запали у овако тешко стање, морамо правилно оценити узроке и јасно сагледати корен ситуације. Дуго времена, лакомислено смо прихватили погрешне савете корумпираних и отуђених вођа који су нас индоктринирали чему треба да тежимо и где нам је као

народу место. Вођена поквареним људима, неоптерећим јавном свешћу и осећањем моралне одговорности, наша држава годинама срља погрешним путем, жртвујући све ради постизања лажних циљева. Неопростиво лоше одлуке које су они доносили у ваше име, али без вашег одобрења и најчешће иза ваших леђа, одредиле су оквире сулуде политике коју систематски воде, на штету ваших животних интереса и без помисли на будућност ваше деце.

Нећу вам нудити одговор, који би вам сигурно звучао емотивно, да нама није место у истом табору са доскора отвореним, а сада перфидно прерушеним непријатељима, који су нас 1999. године три месеца злочиначки убијали и разарали – мада би и такав одговор био потпуно тачан. Уместо тога, само ћу вас подсетити на неспорну чињеницу да наше природно место јесте са великом, све моћнијом и по свему што је битно сродном Државом око које се полагамо али сигурно окупља сав слободни свет. Према њој сада гравитирају људи са свих континената којима је стало до изградње света равноправних народа, до поштовања сопствене културе, и до свога идентитета и суверености.

Само у блиском савезу и сарадњи са том Државом, за коју нас веже низ моралних, историјских и културних спона, и са њеним све бројнијим савезницима у свету, пружиће нам се могућност да као народ опстанемо и напредујемо. Та истина је очигледна, и ви сте је свесни. Сада преостаје само да се она угради у основ наше националне и државне политике. Моралне и материјалне рушевине које нас окружују сведоче о потпуном краху дилетантског

пројекта који нам је на велика звона почетком овога века најављен али који је – уместо обећане слободе, благостања и достојног места у заједници народа – нашој земљи донео неописиву беду и пустош. Српски народ не може да издржи ни један дан више грцајући у плачкашким канџама халапљиве банде која је све његове ресурсе конфисковала и сада вампирски исисисава задње остатке његове животне снаге. Разваљена српска држава ускоро ће подлећи и распаћи се, и у том страшном бродолому страдаће свако од вас, осим ако одмах не предузмемо одлучне кораке да је на новим темељима поново уздигнемо и одбранимо. Али пре него што покушамо да изградимо ишта ново, морамо прво обезбедити услове да се сачува све што још увек усправно стоји. Криза која је достигла тачку неиздржљивости отмицом Косова и Метохије и захтевом да ми на то добровољно пристанемо, одраз је опште обезглављености и малаксалости духа, а код многих, нажалост, и слома одбранбених механизма. То је кобна и неизбежна последица размишљања туђим резонима и утркивања у повлађивању туђим интересима, уз истовремено запостављање својих. Опоравак нашег друштва неумитно захтева свеобухватну лустрацију на свим политичким и институционалним нивоима. То на првом месту значи да у овој земљи све полуге моћи и јавног утицаја морају бити искључиво у рукама особа које су лојалне Србији и које ће јој без икаквог личног интереса служити. У данашњој Србији, реформом не би се постигло ништа. Оно што је пропало – непоправљиво је. Србији је неопходна поновна Народна Револуција, по опсегу и дубини слична оној од 1804. године која је одушевила Леополда Ранкеа, али одважно постављена на савремене темеље. Потребно нам је ново тумачење слободног друштва и сопствено наша

визија социјалне државе, али никако социјалистичке, као што је својевремено упозорио руски мислилац Иван Иљин. Грађани Србије, нама је потребна Нова Држава, нови концепт политичког и друштвеног уређења у који ће бити убризгане свежје идеје и уграђена сва корисна достигнућа наше прошлости и из искуства нама сличних народа. Одлучно и заувек морамо одбацити све формуле и решења, без обзира ко их нуди или покушава да наметне, ако су се у пракси већ показали неодрживим и штетним.

У Новој Држави коју вам предлагем прво правило биће да се седиште суверености једном засвагда измешта из просторија страних амбасада и пресељава у ваше домове, где му је једино право место. Дубоким и племенитим начелима којима је проткана наша државотворна народна традиција, а чије нас је бесомучно оспоравање довело у данашње растројство, никоме више неће бити допуштено да се руга. Више нећемо расправљати о томе, има ли Бога, или о обавезујућим врлинама које је Он установио; нећемо расправљати о Отаџбини или о њеној Историји; нећемо доводити у питање легитимну власт и достојанство које јој припада; нећемо оспоравати Породицу и морал на којем је саздана; нити ћемо умањивати славу

пожртвованог труда и обавезу сваког појединца да се Друштву одужи својим личним доприносом. Ове мисли нису моје него великог португалског патриоте и државника, др Оливеиरे Салазара, који је својој Отаџбини, када се налазила у безизлазном положају упадљиво сличном кризи коју наша преживљава данас, мудро помогао да се врати на пут унутрашњег реда, мира и напретка.

За Србију није касно да се одрекне странпутице. Огромне залихе стваралачке и интелектуалне снаге су ту, одмах испод безвољне површине, само што леже демобилисане и неискоришћене. Оне ће пропасти заувек ако дозволимо да нестану у топионичарским лонцима разних интернационала које нас својим заводљивим фразама упорно кушају. Сваки народ – као сваки појединац – има свој јединствен и неприкосновен лик који му је Творац утиснуо, и који се мора поштовати. Цена одрицања од тог Лика је превелика; народ који то учини малаксава и копни. Чак ако је једном могао да твори чудеса и задиви свет, губитком тог печата народ се претвара у бесловесну, омађијану гомилу. Та разбијена и међусобно несолидарна руља своју лакомислену наду наизменично полаже у спас волшебних сила или само пасивно гунђа и проклиње злу коб; али сопственим, распарчаним снагама немоћна је да испуни најједноставније задатке. То је опасно беспуће, чија се последња станица зове – самоуништење. Наша земља је тим опасним путем већ дубоко забраздила.

Као Председник Србије позивам вас на сарадњу да нашу целовиту Отаџбину вратимо на пут који води у живот и достојну будућност.

(Председник Томислав Николић овај говор никада није одржао, нити ће то икада учинити.)

СТАРИ КРАЈ И ТУГА

НЕМАЧКА

пише:

Никола Живковић

Последњи пут посетио си Србију пре много година. Питаш да ти подробно опишем како се данас живи овде. Знам да редовно пратиш преко интернета нашу штампу. Но, једно је читати српске новине, а сасвим друго живети у самој Србији. Ја сам, ево, преко тридесет година у Берлину и најмање два пута годишње долазим овде, али тек сад видим колико је то недовољно. Боравити овде две или три недеље, током годишњег одмора и трошити на страни стечене евре или доларе не захтева нарочити напор нити вештину. Често сам од мојих познаника чуо питање, заправо прекор: “Да ли си икога питао како живи од плате зарађене у Белој Цркви, Шиду, Сурдулици, Крушевцу, Сомбору, Крагујевцу, Неготину, Нишу или Београду?” Запамти, нигде се у Европи плата не зарађује тако крваво као овде. Наравно, изузимајући мањину оних који се безбедно хране на државним јаслама.

Речју, решио сам не само да останем овде неколико месеци, већ да заиста и живим као огромна већина обичног света: да одлазим редовно на београдске пијаце, да се возим не таксијем, већ да стрпљиво чекам на станици, по киши, сунцу или снегу да дође мој аутобус да бих се потом у њему, пренатрпаном, гурао и мрцварио као и остали. Морам и да пишем молбу

Верујем да је сада време да се купи имање у Србији. Цене су, чини се, веома повољне. Народ је очито толико осиромашео да све продаје испод цене, па и дедовину. Чујем да странци навелико купују земљу по Србији.

Канцеларији за дијаспору да одобри средстава за штампање трећег тома мојих Берлинских записа – премда знам да су изгледу за то мали или никакви – те идем на славе, сахране, посећујем пријатеље. Јер, када си на свега неколико дана овде стално си у некој грозничавој трци да за преостала три или четири дана обиђеш десет или дванаест теби драгих особа.

Тек што си започео прави, “мало озбиљнији” разговор са старим школским другаром, већ се поздрављаш, пошто те на другом крају Београда чека тетка, сестра или пријатељ. Журно се опрашташ и ускачеш у први такси.

Правог разговора ту и не може бити. Овако, када решиш да останеш у “Старом крају”, рецимо, пола године, све је сасвим друкчије, опуштеније, пријатније. Обновио сам познанства с неким људима који ми много значе, а с којима протеклих година нисам имао довољно времена да се дружим.

Лако је делити савете

Но, прво што ти је сигурно упало у очи јесте чест неспоразум између српске емиграције и Срба из матице. Нама из расејања се чини да би народ у Србији могао да уради више, да се мање мири с неправдом, да се буну, да се боље организује, да... Све је то тачно, али лако је причати и мудровати када у Немачкој зарађујеш две или три хиљаде евра месечно.

Знам да су савети бескорисни, али ћу ипак стога направити “прекршај” – препоручићу нашим исељеницима и “радницима на привременом раду у иностранству”, па и твојим тамошњим српским познаницима и пријатељима, само једно: када говорите о Србији, будите мало тиши! Ваши добронамерни савети нису лоши, но сумњам да су од велике користи. Сем тога, људе у Србији (или у Републици Српској, Крајини и Црној Гори) предлози дијаспоре помало нервирају. С правом, јер ево што ми је недавно казао један сељак

из околине Неготина: “Човече, може ли неко преко даљинског да уреди мој виноград? Да ми прода кукуруз, малине или вино? Или да прави децу? Србине, роде, да ли ме разумеш? Хоће неки да мене, српског сељака, одведу у неке своје приче: у политику, у Европу, на нека сунчана, америчка острва. Од тога, брате, нема леба.”

Цене као на Западу

Ваља такође знати да просечна плата у Србији износи око две стотине и педесет евра. И не само да су примања неколико пута нижа од немачких, него је овде готово све скупље него на Западу. Не само аутомобили, телевизори, рачунари, и остала техничка роба или одећа, већ – што је тешко поверовати – и храна! У некада богатој, сељачкој Србији, данас млеко стоји колико у Немачкој. Чак се и кисела вода може повољније добити у берлинским продавницама него у београдским. Исто вреди и за италијанске шпагете, рибље конзерве, кафу... Једино су хлеб и пијаца јевтинији. Укратко, седамдесет одсто зараде грађани Србије троше на храну, а у Немачкој свега десет одсто. Српске избеглице – ако већ нису у Торонту, Ванкуверу, Чикагу, Лос Анђелесу, Паризу, Берлину, Ослу, Москви, Пекингу,

Сиднеју или Буенос Аиресу – и даље су по Србији смештене и у “привременим избегличким насељима”, мада их је већина овде добегла 1995! Уместо да смо ову неописиву несрећу искористили да српским сељацима с Баније, Кордуна, Славоније, Лике поделимо земљу – ионако преко тридесет одсто необрађену од Суботице до Враћа – ми смо се потрудили што пре да се решимо њих, и послали их у прекоморске земље. Истовремено, српска држава је пристала да прима

Роме (данашњи “политички коректан” назив за Цигане) и то не само с Космета већ, ако сам добро обавештен, и из осталих бивших југословенских република.

И језиком бранити Србију

Било би најприродније да медији извештавају о овим, стварним проблемима земље и другим као што су опустела села, необрађена земља, о томе да сваке године тридесет хиљада више Срба умре него што се рађа, да је трећина грађана незапослена, да двадесет одсто људи гладује... О свему томе, међутим, нема ни речи на телевизији, нити у штампи. Изузеци су толико ретки да ми их је лако набројати: телевизија

Палма, дневни листови Правда и Вести, недељник Печат и месечник Геополитика. Овоме ваља додати и нешто сајтова: Нови стандард, Нова српска политичка мисао, Видовдан, Српски лист, Глава и зид, Двери српске...

Последњих дана погледао сам две куће: једну на Космају, неких педесет километара од Београда, другу у Банату, недалеко од Панчева. Планирам да погледам и трећу на северу Србије, у Бачкој, недалеко од Суботице. Приметио сам да оваквом терминологијом излуђујем малобројне али гласне србомрзитеље, који и од мене очекују да кажем “Војводина”. Србија се, наиме, брани и језиком, не само пушком. Дакле, ваља избегавати реч “Војводина” и говорити искључиво о “северним српским крајевима”, или просто о Срему, Бачкој и Банату, као што говоримо о Шумадији, Поморављу, Неготинској или Тимочној крајини. Предлажем ти да када следећи пут дођеш овде питаш, онако безазлено, као дошљак из туђине, који је најјужнији град у Србији? Верујем да ће ти већина без много размишљања одговорити: Врање. А онда их питај: а која се места налазе на северу земље? Верујем да је сада време да се купи имање у Србији. Цене су, чини се, веома повољне. Народ је очито толико осиромашео да све продаје испод цене, па и дедовину. Чујем да странци навелико купују земљу овде. У томе, наводно, предњаче богати Хрвати – колико чујем, издашно подржани од њихове државе и српске власти. Југ Србије се, наводно, навелико продаје Шиптарима...

пише:

др Душан Пророковић

Србију би, између осталог, важно било и то што би се преко оваквог концепта поново отворила развојна шанса за целу унутрашњост централног дела, све области јужно од Београда. Оваквим приступом би се утицало и на делимично или потпуно затварање четири отворена геополитичка жаришта на територији централне Србије: Бујановачко-прешевске области, Косова и Метохије, Рашке области и Топлице као проблема у најави, области која се ослања на североисточни део Косова, а изложена је тоталној депопулацији. Кључни од побројаних проблема је наравно-косовско-метохијски. Стварањем балканске геополитичке хоризонтале и чврстом сарадњом са Грчком, албански етнoprостор се уобручује, па се стичу услови и за нови начин решавања косовског питања.

С обзиром на будуће промене у светском политичком систему и његову трансформацију, треба очекивати да и Бугарска и Црна Гора могу пронаћи своју рачуницу у овом пројекту. Ово је посебно битно за Бугарску, која је континентални рекордер у демографском паду, а граничи се са Турском. Сви планови о неоосманистичкој офанзиви на Балкану почињу од Бугарске, која сама не може да се одбрани, а то јој у дугом року не нуди ни атлантистички оквир, па је тако њено текуће чланство у НАТО више начин да се на одређени период одложи проблем. Важно је још и подвући да се стварањем балканске геополитичке хоризонтале јачају потенцијали за даље спајање система Србије и Српске. Према Српској, Србија

треба да се понаша као да јој је крајњи циљ потпуно уједињење у једну државу. Наравно, много је ограничавајућих фактора због којих се уједињење Србије и Српске у овом тренутку чини тешко остварљивим. Један број представника српске интелектуалне и политичке елите рећи ће и да је такав корак по укупне српске интересе штетан. Међутим, једно је исказивати

тежњу, управљати се према једном циљу, а нешто сасвим друго да ли је тај циљ остварљив. Најбољи начин да се заштити Српска и дугорочно поправи њен положај у оквиру БиХ јесте да се Србија понаша као да је циљ уједињење. На овом месту је важно нешто рећи и о том пребацивању геополитичког тежишта у туђе двориште. Наиме, као резултат убеђености српске елите у то да је српско питање-демократско питање или чак питање модернизације, многи су поверовали да ће се проблеми решити сами од себе сменом Слободана Милошевића; да ће нас Запад оставити на миру, па ћемо добити неопходан предах за консолидацију и постепено јачање.

Пошто је српско питање пре свега геополитичко питање, у пракси се, наравно, дешавао обрнут процес. Како се Србија повлачила, тако су се други ширили и пребацивали тежиште геополитичке борбе на подручје Србије. Са једне стране, то је ојачало хрватски и мађарски утицај у Војводини, албански у Прешеву и Бујановцу, румунски у Тимочној Крајини, а турски у Рашкој области. Са друге стране, то је истиснуло српски утицај у БиХ, Црној Гори и Македонији. Повлачење нам је донело штету. Уместо „повлачења у себе“ Србија мора активно наступати, бранити своје интересе и пребацивати геополитичко тежиште у туђе двориште. У Црној Гори се то може манифестовати чврстом будућом интеграцијом две државе и стварањем нове заједнице држава Србије и Црне која би представљала западно крило балканске геополитичке хоризонтале; у Српској јачањем њеног укупног положаја; а у Македонији опрезним наступом и низом активности које би биле реализоване такозваном стратегијом малих корака. Посматрано са аспекта носећих геополитичких концепција, присутних на Балкану, Србија је природно упућена ка евроазијству, односно државе балканске геополитичке хоризонтале су упућене према евроазијству. Опет, много је ограничавајућих фактора због којих се данас чини како је настајућа евроазијска интеграција предалеко и од Балкана и од Србије, али треба поновити да је једно тежити нечему, а нешто сасвим друго реализовати тежњу. Тежња ка евроазијској интеграцији и позиционирању балканске геополитичке хоризонтале као југозападне капије Евроазије, води ка успешном амортизовању атлантистичких

и континенталистичких претњи и притисака и отвара нове перспективе, пре свега према неоосманизму који би морао да рачуна на договор са српско-бугарском страном, а не би могао да калкулише са евентуалним заостравањем односа. Како то подвлаче многи теоретичари, а што је безброј пута поновљено у Србији, у наредним деценијама све ће се оштрије отварати питање државе. Да ли државе уопште могу преживети као творевине, као системи, као субјекти међународних односа? Често се пише о неком новом, „поствестфалском систему“ међународних односа. Ово је важно јер, уколико не могу, онда је беспредметно говорити

о геополитичком позиционирању Србије. Самим тим што сам се упустио у једно овакво истраживање, делимично сам и дао одговор на постављено питање. Да, државе ће преживети, а систем који се управо обликује, а што ће потрајати и наредних деценија, све су прилике, може бити означен као „нововестфалски“, али не и као „поствестфалски“. Државе ће у њему имати нову улогу, али ће и даље остати значајни субјекти међународних односа, поред регионалних целина које ће такође имати велики значај, а које се већ формирају у различитим деловима света. У оним деловима света, који представљају контактне зоне различитих геополитичких интереса и утицаја, у великој мери ће зависити и докле ће бити границе одређених регионалних интеграција. Скоро целу деценију се, не само у Србији, већ у свим балканским државама могло често чути како Европа нема алтернативу. Данас је јасно да се или алтернатива, барем када се о Србији ради, мора тражити или ће она наћи нас у форми некакве полуколонијалне источноевропске уније, у сваком погледу потчињене западним

центрима моћи, или у форми неоосманистичке интеграције. Због тога је питање опстанка државе важно, а поновно отварање решавања српског питања преко потребно. Свакако, све побројане мере су заправо процеси, који ће трајати дуго, имати своје успоне и падове, странпутице и слепе улице. Због тога је неопходно радити стрпљиво и бити посвећен њиховом остваривању. У том послу морају се користити различите стратегије и доктрине, а о њима сам такође доста писао. На крају, можда још и треба рећи да овај рад представља потпуну авангарду у данашњој Србији. Тоба сам потпуно свестан. У земљи која

се тако политички стрмоглавила у претходне две деценије, у друштву које је изложено темељном притиску последњих 10 година, међу такозваном елитом која је у исказивању гадљивости према сопственом народу много ревноснија од било ког иностраног фактора, тешко је говорити о нашем усправљању, регионалним циљевима, ширењу простора за економски развој и културно уздизање. Ипак, насупротив овој депресивној слици, треба подсетити да се у не тако давној историји српска држава налазила и у горем стању од данашњег, да је друштво било још више разваљено и слуђено него данас, а да су постојали и периоди када уопште и нисмо имали своју, српску елиту.

И поред свих недаћа, претекли су и васкрсавали и Срби и Србија. Многи ће у овој констатацији видети национал-романтизам или приписати каквом идеолошком заносу, међутим, у геополитици се ово назива „геополитичким кодом“. Или, како то Александар Дугин, цитирајући Рене Генона, воли да каже-ради се ту о „сакралној географији“. Српски народотворни и државотворни процеси, као и наша бурна историја, докази су тога да је Србија геополитички субјекат, а не геополитички објекат. И то геополитички субјекат који има много већу и значајнију улогу него што се то простим погледом на величину територије

и укупне потенцијале може закључити. Српски геополитички код је такав, да треба очекивати поновно „геополитичко активирање“ Србије. То, у крајњој линији, неће зависити нити од стања у којем се држава налази данас, нити од срамног постављања српске елите, већ пре свега од решености надоласећих генерација да се боре за боље услове живота. Мој

рад је један скроман допринос томе, покушај указивања на један од могућих путева на којем се може наћи повољно решење за такво позиционирање Србије, које ће омогућити дугорочну политичку стабилност, као основни предуслов за економски развој и културни узлет. Велике силе, глобални и регионални геополитички играчи ће вући своје потезе у складу са својим интересима, али ће они бити у складу и са геополитичком логиком. Зато их је донекле могуће и антиципирати, па самим тим и пројектовати јасније сопствени пут.

Текст представља извод из недавно објављене књиге „Геополитика Србије - Положај и перспективе на почетку XXI века“

ХЕ Ђердап

Укротитељка дунавских вирова (1)

Највећа брана на Дунаву, од његовог извора до ушћа, покорила је ћуди реке, четири пута скратила путовање Ђердапском клисуром, али и омогућила производњу више од 12 милијарди киловат-ћасова „чисте“ струје годишње.

Капетан унутрашње пловидбе Бранко Бондокић, упечатљив у елегантној беж униформи са два реда ознака са чиновима, издаје команду гурачу „Меркур 303“ да утера конвој шлепова у бродску преводницу хидроелектране „Ђердап 1“. Са друге стране

радио-везе „чује“ се тишина, затим следи несигурни одговор са воде на који се Бондокић надовезује са пар охрабрујућих реченица на течном румунском језику.

Оне у преводу значе да капетан сугерише колеги да вози паралелно са граничницима, јер тако неће оштетити барже. Међутим, пилот и даље оклева, престаошан недавним мањим, али скупим сударом корита са зидом коморе преводнице. Његова неодлучност готово

да забавља Бондокића док га посматра са издигнутог командног торња. Поглед одатле обухвата и идентично конципиран супротан крај бране, и пут преко превлаке, уједно и гранични прелаз са Румунијом, и низ преливних водопада импозантне висине, и „добар“ део Дунава језерски питомог до стрмих литица Ђердапске клисуре, и низводно до Кладова, одакле се река „ваља“ ка хидроелектрани „Ђердап 2“.

Иако је приказ нестварно леп, капетан Бондокић је усредсређен на дешавања у

преводници. „Меркур 303“, са свих шест баржи натоварених житом, успева да уплови у горњу комору и да се усидри у циновском лонцу. Ускоро ће се подићи преграда иза конвоја, а комора полако почети да се празни. Готово неосетно више од 10.000 тона ће бити спуштено за 13 метара, за колико се подиже ниво воде у доњој комори, у коју „Меркур 303“ упловљава кроз средња врата. Када из ње истече „вишак“ Дунава и буде подигнута последња преграда, конвој ће лагано „склизнути“ у доњи ток.

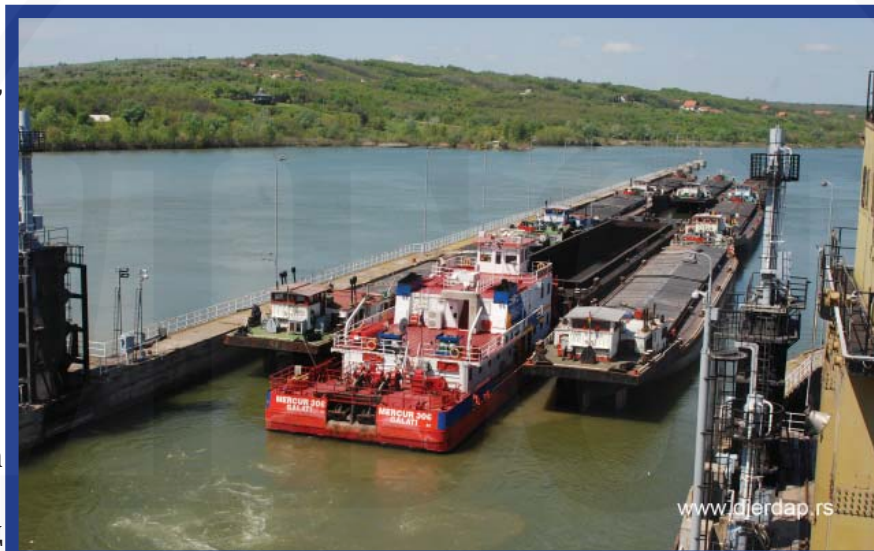
Највећа брана на Дунаву

„Закон спојених судова“, са поносом објашњава капетан Бондокић просто правило под којим се превођење одвија. Командовање процесом не делује тешко, иако на табли постоји безброј дугмића, а свакако је мање ризично од онога што је пилотски занат подразумевао пре изградње преводница.

До 1972. године и званичног пуштања у промет хидроелектране „Бердап 1“, Бердапска клисура је била страх и трепет чак и за прекаљене лађаре, увек узјогуњена вировима, пуна подводних стена које су или вириле из воде, или потуљено вребале из дубине. Додатну муку доносила је брзина воде, узрокована великим падом који је местимично достигао и три метра на свега три километра. На више места у теснацу бродови нису могли да се

мимоиђу.

Највећа брана на Дунаву је покорила ђуди реке, четири пута скративши путовање клисуром, али и омогућила производњу више од 12 милијарди киловат-часова „чисте“, обновљиве струје годишње. Пола од тога, колико припада Србији, довољно је да подмири 20 % садашњих потреба земље. Укупна електрична енергија, добијена

радом 12 генератора, дели се на „равне части“ са Румунима, који руководе „пресликаном“ половином постројења, па су „Бердап 1“, и касније изграђени „Бердап 2“, у пракси потврђени симболи братских односа два суседна народа.

Од галија до „Гвоздених врата“

Једина разлика на првој заједничкој хидроелектрани није видљива „голим оком“ – газ српске преводнице је за један метар већи, што дозвољава пролазак габаритнијих речно-морских бродова који се, због додатних трошкова, једини наплаћује.

Отварање

хидроелектране, у то време четврте на свету по величини, био је догађај од историјског значаја, јер је Дунав коначно био укроћен и стављен у службу човека, како су том приликом свечано објавили председници СФРЈ и СРР, Тито и Чаушеску. „Отварањем“ Гвоздених врата испуњен је древни сан чије су материјалне трагове оставили још Римљани који су покушавали да прошире

царство и освоје Дакију. У томе је успео тек Трајан: како би снабдевао војна утврђења дуж реке и победио Децебала, галије је „бурлачио“, односно извлачио кроз клисуру уз помоћ робова или волова, па су конопци за вучу усекли жлебове на стрминама.

Овај император је изградио и пут започет у време Тиберија, и подигао Трајанов мост.

Аустроугарима је контрола овог подручја такође била значајна, јер је Дунав био граница са Турцима и рута транспорта робе до Црног мора. Технолошки напреднији, пробили су и проширили канале и усеке у речном кориту, изградили Сипски канал... Волове су смениле парне локомотиве, а гаранти безбедног проласка бродова кроз кланац постали специјални пилоти – лоцеви.

Текст преузет са: <http://www.zanimljivedestinacije.info>

(наставак у следећем броју)

Срби у Румунији (1)

ТЕМИШВАР

пише:
Дејан Попов

О присуству Срба у свим историјским провинцијама данашње Румуније још у раном средњем веку сведоче како најранији извори румунске историографије, тако и многобројни топоними

Иако данас бројчано малобројни, Срби са територије данашње Румуније, ослањајући се и настављајући традицију својих предака, дали су значајан допринос културним, духовним и просветним вредностима овога подручја, у садејству са другим народима који овде живе. У овом тексту настојали смо да, у најзначајнијим цртама, представимо историјски пресек битисања Срба на овим просторима, њихову борбу за очување прадедовске православне вере, језика, културе и институција које су вековима обезбедиле остварење ових циљева, до којих се није увек лако стизало. Као део корпуса српског народа, разасутог по територијама разних држава, и Срби из Румуније настојали су, константно, с једне стране, да не изгубе везу са својом матицом, а са друге стране, да поштују и сарађују са онима са којима деле ово поднебље. Српске личности које је ово поднебље изнедрило, значајне за српску и европску културу и науку, учиниле су да и ми, који данас живимо на овим просторима, будемо захвални и поносни на своје претке.

Трагове Срба на територији данашње Румуније треба тражити бар од VI века, када део Словена напушта прадомовину и силази у Панонску низију. Још пре доласка Авара, било самостално, било са Хунима и Гепидима, Словени насељавају северне и источне

делове садашње Румуније и све масовније долазе у Банат, Кришану и Ердељ. Почетком VII века највећи део Словена прешао је са поменутих подручја на Балканско полуострво, али је извесни део остао у овим крајевима.

О присуству Срба у свим историјским провинцијама данашње Румуније још у раном средњем веку сведоче како најранији извори румунске историографије, тако и многобројни топоними. Као и њихови сународници јужно од Саве и Дунава, Срби

за његов опстанак на овим просторима.

Сивовит продор Турака

Крајем XIV и почетком XV века, непосредна турска опасност и миграција мађарског становништва ка северу Угарске, из основа су измењили став Угарског двора према српском православном становништву. Покатоличавање је уступило место верској толеранцији, а одбојни став према Србима устукнуо је пред неопходношћу стварања снажног и организованог

одбрамбеног бедема против турске експанзије. Сивовити турски продор на балканско подручје и косовска трагедија, 1389. године, покренули су Србе са њихових огњишта на сеобе

у југоисточном делу Панонске низије, током друге половине IX века, примају хришћанство преко Византије. Румунски историчари тврде да је хришћанство доспело међу Румуне пре доласка Словена, али прихватају да је приклањање Румуна Источној, а не Западној цркви остварено управо под утицајем Словена, словенског богослужења и писма. Стварање духовног јединства српског народа северно и јужно од Дунава и Саве, заснованог на традицијама Српске православне цркве, имало је пресудан значај

у Угарску (Банат, Ердељ), али и Влашку и Молавију. Досељавало се и племство и обичан народ. Својом распрострањеношћу, Срби су покривали читаву територију данашње Румуније, а њихово је присуство забележено у историјским изворима. Почетком XV века, деспот Стефан Лазаревић добио је од угарског краља велике поседе са много насеља, као и већи број рудника у Угарској, а највише на територији данашње Румуније. Њега је наследио деспот Ђурађ Бранковић, који је, као и његов претходник, постао у Угарској најмоћнији феудалац после

краља. Велике поседе у Кришани почетком XV века добио је и Дмитар Мрњавчевић. Током друге половине XV века, у Поморишју поседе добијају Стефан и Дмитар Јакшић, Милош Белмужевић и низ других српских племића који долазе са подручја средњовековне Србије.

Долазак Срба

Седамдесетих и осамдесетих година XV века, подручја Темишвара, Поморишја, Пољадије и Дунавске клисуре постала су поприште беспштедних битака, које су против Турака предводили српски и мађарски великаши. У исто време, са подручја Темишвара кретале су се војске угарског краља, српског деспота и ердељског кнеза. Са похода, који су допирали дубоко на подручје Србије и Босне, заједно са војском, повлачило се значајно српско становништво. Историјски извори сведоче да су то били снажни миграциони таласи, који су допирали добоко у Ердељ и северне делове Кришане а да су преплавили Банат. Међу њима треба поменути писмо угарског краља Матије Корвина римском папи, у којем се наводи да се само у периоду од 1479. до 1483. године, на подручје Угарске населило око 200.000 Срба. Део њих населио је управо области са данашњег подручја Румуније. Турском продору према средњој Европи испречила се Угарска, све до катастрофалног пораза на Мохачком пољу 1526. године. У некада моћној краљевини отпочела је исцрпљујућа и беспштедна борба претендената на угарски престо. У драматичним околностима, после мохачке битке, у пределу Липове и Поморишја, 1526. године настао је ослободилачки покрет српског народа, којем је на чело стао

самозвани цар Јован Ненад. Створивши у то време најмоћнију војну силу на панонском подручју, са 15.000 наоружаних људи, за кратко време изградио је на територији источног и јужног дела Панонске низије псеудо-државну творевину. Иако је његов покрет угушен, био је значајан, јер се код Срба учврстила свест да само борбом могу остварити национално ослобођење. Године 1552. Темишвар постаје седиште вилајета. У граду су живеле породице Срба трговаца и занатлија, али и војника у турској служби. Насељавање српског становништва на подручје Кришане и Баната наставило се и у турско доба. Управо тада су на

подручју већег дела ових области Срби постали значајан етнички елеменат. Многи тадашњи извори, пре свега мађарски, ове крајеве називају Рашком. Српски народ није се никад мирио са губитком националне слободе. Векови турске владавине били су испуњени бунама и устанцима. После сламања устанка у Банату (1594), уследила је нова сеоба Срба на западно подручје Ердеља, коју су још од прве половине XV века, насељавали Срби.

Поморишка граница

Упркос недаћама, које су пратиле мукотрпан живот

већ настањених Срба, њихово насељавање у Банат и Кришану није јењавало. За то су били заинтересовани и Турци, јер после великих пустошења беху нестала читава села. Тако су сва та подручја задржала српску етничку већину. Ово поткрепљују и подаци Пећког катастига, своје-врсног пописа становништва извршеног 1660. и 1666. године, по којем је у поменутим областима регистровано близу 200 насеља са српским становништвом. У време Велике сеобе 1690. године, Срби са подручја Баната, Кришане и Ердеља имали су запажену улогу. Непосредно пре преласка на подручје Хабсбуршког царства, на Сабору у Београду, учествовали су и Срби из ових крајева. У име патријарха Арсенија III (Чарнојевића), добивши Веровно писмо сабора, преговоре са царем Леополдом I водио је јенопољски епископ Исаија (Ђаковић). Талас велике сеобе захватио је и српско становништво Баната, које је кренуло према севернијим деловима Угарске.

Карловачким миром (1699.) Банат је остао у саставу Турске. Како се међу ослобођеним подручјима нашла Кришана, досељено српско становништво појачало је постојећи српски елеменат на поменутој територији. У настојањима да обезбеди чврсту одбрану према Отоманском царству, Дворски ратни савет формирао је 1701. године Потиску и Поморишку границу. У Поморишкој граници, чији је центар постао Арад, оберкапетан је био Јован Текелија. Непосредно по њеном оснивању, српски народ у Угарској, у време Ракоцијевог устанка (1703-1711) доживео је тешка страдања, када је, према наводима мађарских извора, изгубио око стотину хиљада живота. Многи међу њима били су из Поморишја.

(наставка у следећем броју)

АУТОР: МИЛЕ ЈАНКО- ВИЋ	ЈЕДАН СТИЛ ЗАБАВНЕ МУЗИКЕ	ЈЕДНА ТРОПСКА БОЛЕСТ	ЗАРАЗНА БОЛЕСТ ПАПКАРА	АМЕРИЧКИ ПЕСНИК ПАУНД	АМЕРИЧКИ МАГНАТ, ДОНАЛД	ОНАЈ КО- ЈИ ПУШТА ФИЛМОВЕ У БИО- СКОПУ	ПОКРА- ЈИНА У ШПАНИЈИ
МЕТАЛНА МРЕЖА							
ОПРЕЗАН, ПРЕДО- СТРОЖАН							
СТАНОВ- НИЦИ КОПРА							
ЕЛЕК- ТРИЧНИ (СКР.)			МУЗИЧКИ РОД ФИЛМ БИГАСА ЛУНЕ				
КОЈИ ПРИПАДА НАМА				ГРАД У БРАЗИЛУ ЗАДЊИ ДЕО ГЛАВЕ			
РЕОМИР		ПОРЕД, ПРИ ЕНГЛЕСКИ КОМИЧАР СА СЛИКЕ			ПАГИНА ОТВОРЕНА ПОВРЕДА НА ТЕЛУ		СТАВИТИ НА НИЗ
РАЗГО- ЛИЋЕН							
ШКОЛСКО ШТИВО							
СТВАРАТИ У МАШИТИ	БЕЗАЗЛЕН, НЕИСКУ- САН МЕТАР						
УРАН ИЗНОС РАЧУНА У РЕСТО- РАНУ	МЕКСИЧКИ ДРЖАВ- НИК, БЕНИТО						
ФАБРИКА ЦИНКА							
ГРАДИЋ У ПОЉСКОЈ				НЕПЕР ПОНД		ТЕМПЕ- РАТУРА 28. СЛОВО АЗБУКЕ	
ВОДОНИК		СЕВЕРНО- АМЕРИЧКИ ИНДИ- ЈАНЦИ					

Анкета

Да ли је Србија
већ превише попустила
у дијалогу
са Приштином?

Србија

извор: **вечерње
НОВОСТИ**

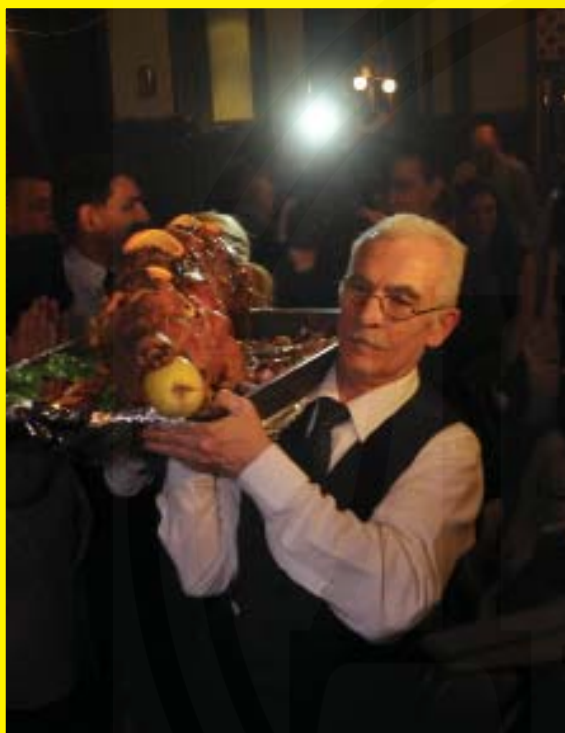
Срби у Румунији

извор: **НОРМ
ТЕЛЕВИЗИЈСКИ
КЕСТЈЕК**

Ресторан "Лойд"

Жели вам срећну нову 2013. годину!

И светско, и наше!

информације и резервације:
0721 225 115

САВЕЗ СРБА У РУМУНИЈИ
За
јединицу
заувек

